

dr Agata Kawecka

Katedra Filologii Słowiańskiej, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Łódzki; ORCID: 0000-0002-3908-4163

Ekwiwalenty tłumaczeniowe w wybranych dawnych słowiańskich przekładach Ewangelii

Translation equivalents in selected old Slavic translations of the Gospel

Dane badawcze do projektu Narodowego Centrum Nauki BEETHOVEN CLASSIC 4, *Zróżnicowanie językowe świata Slavia Orthodoxa u progu nowożytności: ciągłość i zmiana. Badania z zastosowaniem metodologii Mixed-Methods* (2020/39/G/HS2/01652)

Research data for the National Science Centre project BEETHOVEN CLASSIC 4, *Orthodox Slavic Linguistic Varieties at the Threshold of Modernity: Continuity and Innovation. A Mixed-Methods Approach* (2020/39/G/HS2/01652)

Abstrakt. Dataset zawiera ekwiwalenty tłumaczeniowe wariantów genetycznie hebrajskiego toponimu wyekscerpowanych z wybranych dawnych słowiańskich przekładów Ewangelii. Ekscerpcją zostały objęte następujące przekłady: Biblia Ostrogska (przekład na język cerkiewnosłowiański), Ewangeliarz W. Ciapińskiego (przekład na język starobiałoruski), Ewangeliarz Makarego (przekład na język cerkiewnosłowiański w redakcji średniobułgarskiej) oraz Biblia Tysiąclecia (stanowiąca językowy punkt odniesienia do tłumaczeń średniowiecznych jako najbardziej powszechny przekład współczesny na język polski). Celem ekscerpcji było przeprowadzenie analizy, przy pomocy metody filologicznej, zmierzającej do ukazania odpowiedników toponimu, ustalenia stopnia zależności w zakresie oddawania tej nazwy pomiędzy przekładami a ich źródłami i ukazania wpływów pewnych tłumaczeń na inne.

Abstract. The dataset contains translation equivalents of variants of the genetically Hebrew toponym excerpted from selected old Slavic translations of the Gospel. The following translations were included in the excerpt: Ostrog Bible (translation into Church Slavonic), The Gospel Book of V. Tjapinski (translation into Old Belarusian) and The Gospel Book of Makarije (translation into Church Slavonic in the Middle Bulgarian recension) and Millennium Bible (serving as a linguistic reference point for medieval translations as the most widely used contemporary Polish translation). The aim of the excerpt was to conduct an analysis using the philological method to identify equivalents of the toponym, determine the degree of dependency in the rendering of this name between translations and their sources, and examine the influence of certain translations on others.

Słowa kluczowe: onimy biblijne, toponimy, ekwiwalenty tłumaczeniowe, słowiańskie przekłady Ewangelii, redakcje języka staro-cerkiewno-słowiańskiego

Keywords: biblical onyms, toponyms, translation equivalents, Slavic translations of the Gospel, recensions of Old Church Slavonic

Opracowanie datasetu na potrzeby repozytorium: **mgr Emilia Jarecka**, Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych, Uniwersytet Łódzki, ORCID: 0009-0005-7272-6446

Lista skrótów użytych w tabeli / List of abbreviations used in the table

Mt = Ewangelia wg św. Mateusza/The Gospel According to Saint Matthew

Mk = Ewangelia wg św. Marka/The Gospel According to Saint Mark

Łk = Ewangelia wg św. Łukasza/The Gospel According to Saint Luke

J = Ewangelia wg św. Jana/The Gospel According to Saint John

BT = Biblia Tysiąclecia/Millennium Bible = *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych* (Poznań: Pallottinum 1996).

Ostrogska = Biblia Ostrogska/Ostrog Bible = *Biblija sirečъ knigi Vetxogo i Novogo Zaveta na jazyke slovenskom* (Ostrog: I. Ferodov 1581).

http://serwer1363362.home.pl/edziedzictwo/book_museum/Biblia%20Ostrogska/

[23.06.2023]

V. Tjapinski = Ewangeliarz W. Ciapińskiego/The Gospel Book of V. Tjapinski = *Evanhelije in der Ubersetzung des Vasil Tjapinski um 1580* (ed. H. Halenčanka) (Biblia Slavica 3.5. Ostslavishe Bibeln; Paderborn *et al.*: Schoningh 2005).

Makarije = Ewangeliarz Makarego/The Gospel Book of Makarije = *Das Tetraevangelium des Makarije aus dem Jahre 1512. Der erste kirchenslavische Evangeliendruck* (ed. H. Miklas – S. Godorogea – Ch. Hannick) (Biblia Slavica 4.1. Sudslavischen Bibeln; Paderborn *et al.*: Schoningh 1999).

Mt	BT	Ostrogska	V. Tjapinski	Makarije 1512
2:1	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	во иѣрлим / до ерѣсолима	іеросалимъ
2:2	Jerozolima	слышавъ жѣ иродъ царь, смѣтисѧ, и всѧ іѣрлима съ нимъ fem.	Слышавъ жѣ иродъ царь, смѣтисѧ, и въсѧ иѣрлима с нимъ fem./ І ѡслышавши иродъ королъ • стривовилѧ • и въсѧ ерѣсолима с нимъ fem.	и весь іѣрлимъ
3:5	Jerozolima	Тогда исхождаше къ немѡ іѣрлима и всѧ юдѣѧ, fem.	Тогда исхожѣдаше къ немѡ и ерѣсолима и всѧ юдѣѧ, fem. / Тогда выходила къ немѡ ерѣсолима и всѧ юдѣѧ fem.	Тогда исхождаше къ нему іеросалима fem.
4:25	z Jerozolimy	ѡ іѣрлима	ѡ иѣрлима / зъ ѣрлима	по іѣ ѡдошѧ нарѡди мнѡзи ѡ галїлеѧ и десѧтїи градъ • и іѣрлима masc.
5:35	na Jerozolimę	ни іѣрлимомъ	ни иѣрлимомъ / ни ерѣсолимомъ	ни іѣрлима ^m
15:1	z Jerozolimy	ѡ іѣрлима	ѡ іеросалима / з ерѣсолима	ѡ іеросалима

16:21	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	во иерусолимъ / до ерѣсолима	въ іеросолимъ
20:17	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	во иерусолимъ / до ерѣсоліма	въ іѣрлмъ
	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	во иерусолимъ / до ерѣсолима	въ іѣрлмъ
21:1	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	во иерѣсолимъ / до ерѣсолима	въ іѣрлмъ
21:10	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	во иерѣсолимъ / до ерѣсолима	въ іѣрлмъ
23:37	Jeruzalem, Jeruzalem!	Іѣрлимъ, іѣрлимъ	Иерѣсолимъ, иерусолимъ / Ерѣсолиме, ерѣсолиме	іѣрлимъ іѣрлимъ
Mk				
1:5	(mieszkańcy) Jerozolimy	и іѣрлимлянѣ	и иерѣсолимлянѣ / и ерѣсолимлянѣ	и іеросоломїѣнѣ
3:8	z Jerozolimy	ѿ іѣрліма	ѿ иерѣсолима / ѿ ерѣсолима	ѿ іѣрліма
3:22	z Jerozolimy	ѿ іѣрліма	ѿ иерѣсолима / з ерѣсолима	ѿ іѣрліма
7:1	z Jerozolimy	ѿ іѣрліма	ѿ иерѣсолима / з ерѣсолима	ѿ іѣрліма
10:32	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	во иерусолимъ / до ерѣсолима	въ іеросолимъ
10:33	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	во иерусолимъ / до ерѣсолима	въ іеросоли ^и

11:1	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	во иерѹсолимъ / до ерѹсолима	въ іеросолима
11:11	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	во иерѹсолимъ / до ерѹсолима	въ іѣрлмъ
11:15	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	во иерѹсолимъ / до ерѹсолима	въ іѣрлмъ
15:41	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	-	въ іѣрлмъ
Lk				
2:22	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	-	въ іѣрлмъ
2:25	w Jerozolimie	во ѿѣрлимѣ	-	въ іѣрлїмѣ
2:38	Jerozolimy	во ѿѣрлимѣ	-	въ іѣрлїмѣ
2:41	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	-	въ іѣрлїмѣ
2:43	w Jerozolimie	во ѿѣрлимъ во ѿѣрлимѣ	-	въ іѣрлїмъ
2:45	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	-	въ іѣрлїмѣ
4:9	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	-	въ іѣрлмъ
5:17	Jerozolimy	ѿ всѧкїѧ вѣсн (...) іѣрлимскїѧ	-	и іѣрлимскыѧ
6:17	Jerozolimy	и іѣрлїма (masc.)	-	и іѣрлма
9:31	w Jerozolimie	во ѿѣрлимѣ	-	въ іѣрлмѣ
9:51	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	-	въ іѣрлмъ
9:53	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	-	въ іѣрлмъ
10:30	z Jerozolimy	ѿ іѣрлїма	-	ѿ іѣрлма
13:4	(mieszkańcy) Jerozolimy	во ѿѣрлимѣ	-	въ іѣрлмѣ
13:22	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	-	въ іѣрлмъ
13:33	poza Jerozolimą	кромѣ іѣрлїма	-	кромѣ іѣрлма
13:34	Jeruzalem,	Іѣрлимъ, іѣрлимъ	-	іѣрлмъ іѣрлмъ

	Jeruzalem!			
17:11	do Jerozolimy	во ієрлѣмѣ	-	въ ієрлѣмѣ
18:31	do Jerozolimy	во ієрлѣмѣ	-	въ ієрлѣмѣ
19:11	Jerozolimy	Слышашѣмъ же имѣ сїѡ, приложи притчѣ, зане близѣ ємѣ быти ієрлѣма	-	зане близѣ ємѣ быти ієрлѣма
19:28	do Jerozolimy	во ієрлѣмѣ	-	въ іерсѣлѣмѣ
21:20	Jerozolimę	ієрлѣмѣ	-	ієрлѣмѣ
21:24	Jerozolima	и ієрлѣмѣ	-	и ієрлѣмѣ
23:7	w Jerozolimie	во ієрлѣмѣхъ	-	въ ієрлѣмѣхъ
24:13	od Jerozolimy	ѡ ієрлѣма	-	ѡ ієрлѣма
24:18	w Jerozolimie	во ієрлѣмѣ	-	въ ієрлѣмѣ
24:33	do Jerozolimy	во ієрлѣмѣ	-	въ ієрлѣмѣ
24:47	od Jerozolimy	ѡ ієрлѣма	-	ѡ ієрлѣма
24:52	do Jerozolimy	во ієрлѣмѣ	-	въ ієрлѣмѣ
J				
1:19	z Jerozolimy	ѡ ієрлѣма	-	ѡ ієрлѣма
2:13	do Jerozolimy	во ієрлѣмѣ	-	въ ієрлѣмѣ
2:23	w Jerozolimie	во ієрлѣмѣхъ	-	въ ієрлѣмѣхъ
4:20	w Jerozolimie	во ієрлѣмѣхъ	-	въ ієрлѣмѣхъ
4:21	w Jerozolimie	во ієрлѣмѣхъ	-	въ іеросолѣмѣхъ
4:45	w Jerozolimie	во ієрлѣмѣхъ	-	въ ієрлѣмѣхъ
5:1	do Jerozolimy	во ієрлѣмѣ	-	въ іеросолѣмѣ
5:2	w Jerozolimie	во ієрлѣмѣхъ	-	въ іеросолѣмѣхъ
7:25	(z mieszkańców) Jerozolimy	нѣціи ѡ ієрлѣмѣмѣ	-	нѣціи ѡ іеросолѣмѣмѣ

10:22	w Jerozolimie	во ѿѣрлимѣхъ	-	въ іеросолїмѣхъ
11:18	od Jerozolimy	близъ ѿѣрлїма	-	близъ іѣрлїма
11:55	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	-	въ іѣрлмъ
12:12	do Jerozolimy	во ѿѣрлимъ	-	въ іѣрлмъ